

Wie was Schafrat(h)? En wat was de relatie met Van Gogh?

Soms weten bezoekers ons tijdens rondleidingen te vermelden dat Vincent van Gogh ooit een kamertje bewoonde in hotel Schafrath aan het Park in Nuenen. Anderen vertellen dat er wel eens een schilderij van Van Gogh in dit hotel gevonden zou zijn... Die verwarring is op zich niet zo verwonderlijk want Vincent verbleef een hele poos in het huis van koster Johannes Schafrat. Maar hoe zat het nu precies? Ook bereikt ons de vraag of er een relatie bestaat tussen koster Schafrat en het hotel-café met bijna diezelfde naam. Collega-gids Theo Schafrat(!) zal in onderstaand artikel de zaken voor eens en altijd verduidelijken.

De familie Schafrat en Vincent van Gogh

Johan Leonard Schaffrath (* 24-06-1784 Puffendorf - † 27-01-1864 Beek en Donk) trok vanuit Duitsland naar Nederland en vestigde zich als kleermaker in Beek en Donk. In welk jaar en onder welke omstandigheden hij in Beek en Donk terecht kwam, weet niemand. Wel is het lederen koffertje waarmee hij uit Duitsland kwam nog in mijn bezit.

Koffertje van Johan Leonard Schaffrath

Johan is op 25-08-1814 gehuwd met **Anna Maria Cortenbach** (* 1790 Aarle-Rixtel - † 08-06-1826 Beek en Donk), uit dit huwelijk zijn 8 kinderen geboren en daags na de geboorte van een tweeling is Anna Maria Cortenbach overleden. De naam Schaffrath werd in Beek en Donk ingeschreven op wel vijf verschillende manieren, omdat Johan Leonard Schaffrath bij iedere geboorteaangifte verklaard had niet te kunnen schrijven. De derde zoon uit dit huwelijk, **Wilhelmus Schafrat** (* 20-11-1822 - † 18-03-1868) was de stamvader van de 'Nuenense tak'. Wilhelmus Schafrat is gehuwd met Hendrina de Bruyn (Beek en Donk) en de oudste zoon uit dit huwelijk, **Johannes Leonardus Schafrat** (* 14-05-1847 Beek en Donk - † 21-03-1924 Nuenen) is op 16-05-1883 gehuwd met **Adriana van Eerd** (* 17-06-1853 Beek en Donk - † 30-05-1930 Nuenen).

Geen toestemming aan Vincent

Het huis van koster Johannes Schafrat voor de H. Clemenskerk aan het Heieind, nu Park

Bij dit laatstgenoemde echtpaar heeft **Vincent van Gogh** een hele poos gewerkt en gewoond. Het huwelijk van deze Johannes met Adriana is in Nuenen gesloten, waar Leonard reeds woonde en als koster-organist en kleermaker werkzaam was. Uit dit huwelijk werd als eerste zoon geboren: Cornelis Wilhelmus (* 13-02-1884 Nuenen - † 12-10-1957) die later zijn tweede naam als roepnaam gebruikte. Cornelis Wilhelmus is dus de zoon die Vincent van Gogh heeft willen portretteren, maar waarvoor hij geen toestemming heeft gekregen van de moeder, Adriana van Eerd.

Uit het huwelijk van koster Johannes Leonardus en Adriana van Eerd zijn 7 kinderen geboren. Een van de kinderen is op 12-jarige leeftijd overleden, twee kinderen zijn uit Nuenen vertrokken naar Geldrop (klerk en organist) en Boekel (burgemeester). De vier andere kinderen hebben een grote rol gespeeld in het Nuenense voor wat betreft Hotel Schafrath. Dit betreft dan mijn opa **Theodorus** (* 11-01-1891 - † 06-08-1967), caféhouder van hotel Schafrath én bakker). Zijn zussen **Petronella** (* 20-01-1885 - † 18-04-1964) en **Martina** (* 08-07-1895 - † 1985), hebben na mijn opa het hotel geëxploiteerd. Ook heeft de broer van mijn opa **Hendriks** (*16-08-1892 - † 03-07-1969) een grote rol gespeeld in de familiegeschiedenis wat het hotel aangaat.

Ome Harry (zo heb ik hem gekend) woonde links van de kerk in de "nieuwe" panden die daar zijn gebouwd nadat de kosterwoning (waar Vincent van Gogh dus in de kost was) zijn afgebroken. Harry was koster, organist en klerk bij een notaris in Geldrop.

Tot zover de informatie over de familie Schafrat en hoe ze in Nuenen is beland. Dit is overigens ook te lezen in het boek "Oud-Nuenen achteraf bekeken" van J.C. Jegerings (1984).

Hotel Schafrath komt later

Ten tijde van Vincent van Gogh was er, in tegenstelling tot wat ik links en rechts nog wel eens lees, nog geen **Hotel**

Schafrath.

Mijn overgrootvader, bij wie Van Gogh dus "in de kost was", was organist, kleermaker en koster. Zijn zoon Theodorus (Tidor) is pas ergens begin jaren '20 (denk ik) samen met zijn eerste

Hotel Schafrath in 1929

(bron: J.C. Jegerings, Oud-Nuenen achteraf bekeken)

vrouw (Maria Timmermans, * 28-02-1888 - † 29-11-1925) het Hotel Schafrath begonnen. Daarnaast had hij in de huidige Pastoor Aldenhuijsenstraat een winkel, bakkerij en stalling voor paard en kar. Samen met zijn vrouw heeft Tidor in totaal zeven kinderen gekregen; dat wil zeggen, het zijn allemaal doodgeboren kinderen of miskramen geweest en bij de laatste bevalling is Maria in het kraambed gestorven. Vervolgens is Theodorus gehuwd met (mijn oma) **Elisa de Kort** (uit Tilburg. Zij was aanvankelijk het dienstmeisje geweest bij Hotel Schafrath. Voorzover ik weet zijn in het hotel mijn vader en zijn twee zussen geboren. De jongste zus is in 1985 overleden, mijn vader eind vorig jaar (2011) en de oudste zus leeft nog en woont in Eindhoven.

Hotel Schafrat in en uit de familie

De bedoeling was dat mijn vader het hotel op zeker moment zou overnemen van mijn opa. Omdat mijn vader tegen die tijd toch ergens moest gaan wonen, heeft de broer (Henricus) van mijn opa een huis laten bouwen in de Kerkstraat 16. Dit huis is gebouwd door bouwbedrijf De Vries in hetzelfde jaar waarin mijn vader is geboren, nl. 1930. Echter, het zou anders lopen.

Mijn opa vond het aan beide zijden van "de toog" wel prettig, maar daarmee kun je geen zaak runnen. Dus is hij uit de zaak gegaan (of ontmoeten, dat weet ik niet) en vervolgens hebben de twee zussen van mijn opa, Martina en Petronella, op verzoek van mijn oom Harry, de zaak overgenomen in afwachting van het moment dat mijn vader in Hotel Schafrath zou komen. Martina en Petronella zijn vervolgens in de Kerkstraat gaan wonen. Zij hebben daar gewoond tot 1963 (Petronella) en 1970 (Martina). In 1970 is mijn vader met zijn gezin, wij dus, in de Kerkstraat gaan wonen. Hier hebben wij uiteindelijk gewoond tot einde 2010.

Van het plan dat mijn vader in het hotel zou komen, is nooit iets terecht gekomen omdat mijn moeder daar niets voor voelde. Ergens jaren '60 (vul ik in) is het hotel uit de familie gegaan d.w.z. de naam en heeft het tot ergens jaren begin '80 een andere naam gekregen. Toen zijn Theo van der Heijden en Piet Suiker bij mijn vader in de Kerkstraat geweest met de vraag of ze de naam 'Schafrat' weer mochten gebruiken.

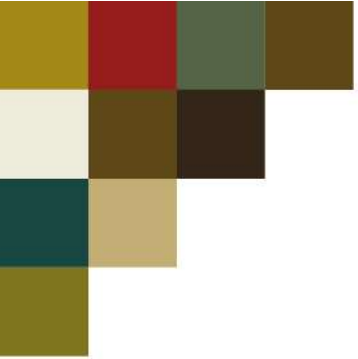
De naam Schafrat

Wat valt er nog te zeggen van het feit, dat de naam Schafrat tot op de dag van vandaag nog op verschillende wijzen wordt geschreven (in Nederland). Wij, mijn broers en zus, schrijven onze naam zonder h. Mijn vader heeft hem nog ooit met h geschreven maar officieel schrijven wij de naam zonder h. Mijn opa schreef de naam wel met h, en ook zijn broer deed dat zo. In de hele Nuenense tak is de naam steeds wisselend met of zonder h geschreven (nog steeds!). Opvallend, als ik zelf in Duitsland ben, merk ik dat men de naam automatisch met h schrijft. Maar al met al blijft het zeer wonderlijk hoe er wordt omgegaan met de h achter onze naam. De naam zelf stamt uit een oud Duits geslacht (1322) en wordt dus nog steeds op verschillende manieren geschreven.

Schilderijen van Vincent

Terug naar Vincent van Gogh. Er is dus geen enkele relatie tussen hotel Schafrat en Van Gogh met dien verstande dat Tidor, zoon van Johannes Leonardus Schafrat (bij wie Van Gogh in huis verbleef), pas ver na Van Gogh in Hotel Schafrat terecht is gekomen. Een enkele keer word ik nog wel eens gebeld door mensen die bij hoog en bij laag beweren dat zij ooit schilderijen van Vincent in hotel Schafrat hebben zien hangen.... Ik weet verder van mijn tante Martina dat er na het vertrek van Van Gogh uit Nuenen en na de afbraak van het pand veel tekeningen, schilderijen en wat al niet meer verbrand zijn in de tuin en/of de kachel. Bij de afbraak van de kosterswoning is het hele huis ondersteboven gehaald op zoek naar wat dan ook, omdat inmiddels Vincent van Gogh naam had gemaakt. Zijn stoel is zoals bekend terecht gekomen bij dokter Wiegiersma. Het verhaal gaat dat mijn familie daar een doktersrekening mee betaald zou hebben. Ik hecht zelf niet zoveel waarde aan dit verhaal. Want waarom zou mijn familie toen Wiegiersma (in Deurne!) als dokter hebben terwijl hier in Nuenen ook al dokters waren...?

Theo Schafrat, Vincentre-gids

Vincentre

